

1521

23. Nov. 1896: 1. Deb. af Forlag til Grundlovsforandring.

1522

næppe nogen, der vil modsig, og jeg skal minde om, at jeg under en tidligere Forhandling i Begyndelsen af Samlingen netop gjorde opmærksom paa, at Forholdene jo nu have udviklet sig saaledes, at man kan sige, at Banen er aaben for en Forhandling, ikke alene om de almindelige Love, men ogsaa om Grundloven og Grundlovsændringer, naar man finder saadanne fornødne. Det er en Selvfølge, at det Parti, paa hvis Vegne jeg nærmest taler, vil deltage heri saavel som i ethvert andet Reformarbejde efter bedste Skøn. Naar vi ikke deskomindre ikke have deltaget eller ønsket at deltage i Rejsningen af dette Spørgsmaal, i Lovforslagets Indbringelse — hvad vi for øvrigt heller ikke have været opfordrede til — tror jeg, at det trænger til nogle Bemærkninger fra min Side. Den Hovedgrund, jeg har til at nære Betænkeligheder ved, at Sagen nu rejses, er den, at jeg har et levende Indtryk af, at Forholdene og Omstændighederne endnu ikke ere modne til, at denne Sag kan blive gennemført — rejses kan den naturligvis meget let. Jeg tror, at det vil gøre et uheldigt Indtryk paa Befolkningen, naar man opnaar at vække en Forventning om, at der skal udrettes noget, og der rejses en stor Kamp, som en Grundlovsforandring altid maa forudsættes at medføre, og det saa fører til en Skuffelse, hvorpaa jeg tror man maa være forberedt. Jeg er fuldstændig enig med det ærede Medlem for Kjøbenhavn's 7de Valgkreds (C. Hage) deri, at Betingelsen for overhovedet at kunne forhandle roligt om en Grundlovsforandring, der ikke er bestemt for i Dag og i Morgen, men skal gælde i lang Tid, er, at der er tilvejebragt den fornødne Sindenes Ro. Det ærede Medlem har fuldkommen Ret i, at Tider, hvor man maa se, om Krudtet er tørt, og om Sablen er starp, egne sig ikke til at fysle med Grundlovsforandringer. Jeg noterer dette, fordi jeg gaar ud fra, at det ærede Medlem vil give mig Ret i, at Tiden indtil 1894, da vi stode under Provisorierne, netop var af en saadan Betsfæstethed, som han betegner som lidet egnet til at optage en Grundlovsforandring. Jeg vil derfor sige, at naar man undertiden hører Udtalelser rettede imod den Side af Tinget, jeg repræsenterer, om, at Forliget ikke blev gennemført paa Basis af en Grundlovsændring,

tror jeg, at det ærede Medlem har givet et fuldt rammende Svar derpaa. Jeg er nemlig fuldt overbevist om, at under de daværende Omstændigheder vilde en Forhandling om Grundlovsændringer have været ganske unyttig, og jeg skal kun bede de ærede Medlemmer opfatte det Spørgsmaal, hver for sin egen Bevidsthed, om man virkelig tror dette muligt, naar man erindrer, at den foregaaende Regering, under hvis Ledelse en Forhandling om Grundlovsændringer maatte have været ført, skulde have foretaget de Skridt, som en Grundlovsforandring maatte medføre, nemlig en Opløsning af begge Ting og Sagens endelige Ordning. De Herrer maa da straks kunne sige sig selv, at det vilde have været umuligt, lige saa umuligt som Realisationen af den Tanke, man betegner som Cirklens Kvadratur. Jeg tror, at man maa være glad ved, at vi gik ud af den provisoriske Tids Konflikt, uden at der var gjort blot et Forsøg paa at ændre Grundloven, at man ikke paa nogen Maade som til — med eller uden Vilje — ligesom at oprive de livskraftige Spirer, som Grundloven indeholder, og som maatte Befolkningen en Gang i Fremtiden, maatte andre Slægter end vor, ville vinde mere Gvne og større Dygtighed til at benytte end den nuværende Slægt. Jeg noterer altsaa dette, og jeg haaber, at det vil være en almindelig Erkendelse, at vi ikke havde kunnet løse den da staaende Konflikt gennem en Grundlovsforandring. Men det kan jo stille sig forfæstet for ærede Medlemmer, hvilken den rette Vej er til at opnaa den Sindenes Ro og Ligevægt, som det ærede Medlem talte om. Der er dem, der mene, at Betingelserne derfor bedst ville komme til Stede ved det Arbejde, der udføres paa Reformernes Omraade, hvorved man kommer til at vænne sig til den rolige, regelmæssige Gerning paa Rigsdagen og derigennem opnaar den Balance, som er fornøden for at kunne gaa videre til Løsningen af langt større Opgaver. Der er andre, der mene, at Vejen dertil er at rejse selve Forfatningsspørgsmaalet og søge at klare Tankerne derom. Denne Medfæstning er ikke fra i Gaar, den er gammel i Gaarde. Jeg erindrer en fransk Historieforfatter, der har betegnet Forskellen mellem Revolutioner af 1830 og den af 1848 saaledes, at Juli-